

KỶ NIỆM 84 NĂM NGÀY BÁO CHÍ CÁCH MẠNG VIỆT NAM 21/6/1925 - 21/6/2009

VƯỢT QUA THÁCH THỨC, TIẾP TỤC TRUYỀN THÔNG BÁO CHÍ CÁCH MẠNG

■ LÊ QUỐC TRUNG (*)

Đã qua 84 năm, kể từ ngày Báo Thanh Niên, tờ báo cách mạng đầu tiên của nước ta do Bác Hồ sáng lập, ra số đầu tiên. Trong suốt 84 năm ấy báo chí cách mạng Việt Nam đã không ngừng phát triển và đóng góp to lớn vào sự nghiệp cách mạng của Đảng, của dân tộc. Những người làm báo được Đảng và Bác Hồ rèn luyện đã không quản ngại hy sinh, gian khổ, luôn trung thành với sự nghiệp cách mạng của Đảng, của dân tộc, đi đầu trên mặt trận tư tưởng, đóng góp xứng đáng vào sự nghiệp giải phóng dân tộc, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Qua nhiều giai đoạn phát triển, mỗi giai đoạn có những điều kiện, môi trường hoạt động khác nhau, có lúc rất khó khăn, phải hoạt động bí mật hoặc bán công khai như trong giai đoạn cách mạng giải phóng dân tộc, song báo chí cách mạng nước ta luôn thực hiện thành công vai trò là người "tuyên truyền tập thể, cổ động tập thể, tổ chức tập thể" phong trào cách mạng của nhân dân ta. Trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân và đế quốc các nhà báo đã nối tiếp nhau ra mặt trận, tay bút tay súng, tay máy tay súng, như những chiến sĩ thực thụ trên chiến trường và hơn 400 nhà báo đã ngã xuống để có những bài viết, tấm ảnh, thước phim phản ánh và ca ngợi khí phách anh hùng của quân và dân ta trên các mặt trận. Từ khi miền Nam được giải phóng, đất nước thống nhất, những người làm báo lại lăn lộn trong thực tế lao động sản xuất để cổ vũ phong trào thi đua xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Sau Đại hội VI của Đảng Cộng sản Việt

Nam, toàn Đảng, toàn dân ta tiến hành công cuộc đổi mới, báo chí Việt Nam cũng bước vào một thời kỳ phát triển mới. Mở đầu cho quá trình đổi mới của báo chí là loạt bài "Những việc cần làm ngay" của cố Tổng Bí thư Nguyễn Văn Linh. Hơn 20 năm đổi mới, báo chí đã phát triển mạnh mẽ hơn bất cứ giai đoạn nào, cả về số lượng cơ quan báo chí, chất lượng thông tin, loại hình báo chí và đội ngũ người làm báo, tạo nền tảng rất vững chắc cho hoạt động trong giai đoạn hiện nay.

Có thể nói, bước vào thập niên đầu tiên của thế kỷ này, môi trường hoạt động của báo chí Việt Nam có rất nhiều thuận lợi. Nhu cầu thông tin của nhân dân ngày càng tăng và đa dạng; Đảng và Nhà nước tin cậy và luôn tạo điều kiện để báo chí phát triển; thành tựu của báo chí cách mạng trong suốt 84 năm qua, nhất là trong hơn 20 năm đổi mới, đã tạo được lòng tin của nhân dân đối với báo chí; môi trường pháp lý cho báo chí hoạt động được Luật Báo chí và các văn bản pháp luật liên quan đảm bảo. Đó là những yếu tố rất cơ bản để báo chí mở rộng hoạt động, thực hiện tốt trách nhiệm của mình đối với nhân dân, dân tộc. Môi trường cạnh tranh của nền kinh tế thị trường, sự cởi mở trong hoạt động thông tin báo chí và sự phát triển như vũ bão của công nghệ thông tin cũng có tác động mạnh mẽ thúc đẩy báo chí phát triển.

Song, báo chí nước ta cũng đang đứng trước những thách thức rất lớn. Đầu tiên là sự cạnh tranh rất quyết liệt trên thị trường báo chí. Hiện nay cả nước có trên 700 cơ quan báo chí với trên 800 ấn phẩm, trên 60 đài phát thanh - truyền hình, hơn 140 báo điện tử và trang tin

() Phó Chủ tịch Thường trực Hội Nhà báo Việt Nam*

điện tử của các cơ quan báo chí, ngoài ra còn có hàng ngàn trang Web có nội dung cung cấp thông tin. Đối với một đất nước hơn 80 triệu dân, số lượng trên chưa phải là lớn, nhưng sẽ là khá lớn khi hiện nay thị trường báo chí, nhất là báo in, chủ yếu tập trung tại các tỉnh và thành phố lớn. Môi trường cạnh tranh có mặt tích cực là buộc các cơ quan báo chí phải thường xuyên chăm lo nâng cao chất lượng, cải tiến, đổi mới sản phẩm, làm cho sản phẩm hấp dẫn hơn, đáp ứng ngày càng tốt hơn thông tin của người dân nhằm thu hút nhiều người đọc hơn. Việc giảm và xoá bỏ bao cấp đối với báo chí cũng là nguồn động lực làm cho báo chí năng động hơn, đồng thời cũng làm tăng sự cạnh tranh của thị trường báo chí vì ngoài việc cung cấp thông tin cho xã hội, các cơ quan báo chí phải quan tâm tăng nguồn thu bù đắp chi phí sản xuất và chăm lo đời sống cho cán bộ, phóng viên. Mặt trái của sự cạnh tranh là dễ dẫn đến những khuyết điểm như: xa rời tôn chỉ mục đích, lấn sân nhau, dẫn đến trùng lặp về nội dung, gây lãng phí cho xã hội; tìm cách câu khách dẫn đến khuynh hướng thương mại hoá, chạy theo lợi nhuận riêng của cơ quan báo chí mà quên đi lợi ích quốc gia, vai trò định hướng thông tin, hướng dẫn dư luận xã hội. Trong khi đó, một số cơ quan báo chí, do chậm đổi mới, nội dung và hình thức chưa hấp dẫn, đã không thu hút được bạn đọc, nên mặc dù nội dung, định hướng thông tin tốt nhưng đạt hiệu quả tuyên truyền không cao, chưa chi phối, làm chủ thông tin và định hướng dư luận xã hội.

Hoạt động trong cơ chế thị trường, báo chí cũng thường xuyên bị tác động của thị trường. Chẳng hạn, trong năm 2008 vừa qua, khi giá giấy tăng, nhiều cơ quan báo chí lao đao, hoặc trong giai đoạn suy giảm kinh tế hiện nay, doanh thu của nhiều cơ quan báo chí giảm đáng kể vì số lượng phát hành giảm, quảng cáo ít... Đã có những cơ quan báo không trụ nổi, có ý định đình bản.

Thách thức thứ hai là sự bất cập của đội ngũ người làm báo so với yêu cầu công tác thông tin hiện nay của Đảng và Nhà nước và đòi hỏi ngày càng cao, đa dạng về thông tin của xã hội. Trong những năm qua, sự phát triển của báo

chí kéo theo sự lớn mạnh của đội ngũ những người làm báo. Số lượng người làm báo tăng rất nhanh. Nếu như năm 1999 cả nước chỉ có 8.000 nhà báo được cấp thẻ, thì đến nay đã có hơn 15.000 người. Nhiều nhà báo trẻ tâm huyết với nghề, trưởng thành nhanh về chính trị và nghề nghiệp, tiếp cận nhanh với công nghệ thông tin và cách làm báo hiện đại. Nhiều nhà báo đã không quản khó khăn, bám sát cuộc sống để phản ánh tâm tư, nguyện vọng của nhân dân, biểu dương những điển hình tiên tiến trong lao động sản xuất; nhiều nhà báo dưng cảm lao vào cuộc đấu tranh chống tham nhũng, tiêu cực và các tệ nạn xã hội. Song, nhìn chung chất lượng của đội ngũ chưa tương ứng với sự lớn lên về số lượng. Hiện nay mới chỉ có 25% số nhà báo được cấp thẻ hành nghề tốt nghiệp từ các trường đào tạo báo chí. Trong số này không phải ai cũng có trình độ nghiệp vụ tốt bởi vì chất lượng đào tạo còn nhiều hạn chế. Nhiều nhà báo trẻ vào nghề báo từ những ngành nghề đào tạo rất khác nhau, không liên quan đến nghề làm báo. Do đó, họ chưa được chuẩn bị đầy đủ để bước vào nghề này. Tính chuyên nghiệp, năng lực chuyên môn, nghiệp vụ và sự nhạy bén chính trị của một bộ phận không nhỏ những người làm báo hiện nay chưa đáp ứng được yêu cầu của công tác thông tin, báo chí. Ngoài ra, nền kinh tế thị trường cũng tác động mạnh đến đạo đức người làm báo, khiến một số nhà báo có cách nhìn phiến diện về xã hội ta, thông tin một chiều, thông tin không trung thực, thiếu khách quan... Nhiều thiếu sót, khuyết điểm của báo chí trong thời gian qua có nguyên nhân không nhỏ từ sự non yếu về trình độ chính trị, chuyên môn, nghiệp vụ và phẩm chất, đạo đức người làm báo.

Quá trình hội nhập quốc tế và sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin vừa tạo ra nhiều cơ hội cho báo chí phát triển, đồng thời cũng gây ra không ít khó khăn cho báo chí nước ta. Ngày nay người dân có điều kiện tiếp cận thông tin dễ dàng hơn, nguồn tin phong phú hơn. Nhiều loại thông tin, báo chí nước ngoài có thể tìm thấy trên mạng thông tin toàn cầu. Cũng qua internet, báo chí ta dễ dàng tới bạn đọc ở nước ngoài. Hàng chục kênh thông tin, giải trí

của nước ngoài được đưa vào Việt Nam thông qua hệ thống truyền hình cáp. Nhiều sự kiện văn hoá, thể thao quốc tế trước đây công chúng Việt Nam phải xem, phải đọc qua báo chí Việt Nam thì nay có thể xem trực tiếp trên kênh truyền hình quốc tế. Môi trường thông tin như vậy đòi hỏi báo chí nước ta phải không ngừng đổi mới để có thể giữ vai trò chủ đạo thông tin trong nước và làm tốt thông tin đối ngoại, đồng thời cũng đặt ra nhiệm vụ nặng nề hơn cho báo chí nước ta trong việc đấu tranh chống những thông tin sai trái.

Nghị quyết Hội nghị Trung ương năm khoá X về công tác tư tưởng, lý luận và báo chí trước yêu cầu mới đã xác định tư tưởng chỉ đạo đối với báo chí là: "Cần nhấn mạnh báo chí là tiếng nói của Đảng, Nhà nước, của tổ chức chính trị - xã hội và là diễn đàn của nhân dân, đặt dưới sự lãnh đạo trực tiếp của Đảng, sự quản lý của Nhà nước và hoạt động trong khuôn khổ pháp luật; phải bảo đảm tính tư tưởng, tính chân thật, tính nhân dân, tính chiến đấu và tính đa dạng trong hoạt động báo chí". Nghị quyết cũng nêu ra những nhiệm vụ chủ yếu của báo chí trong giai đoạn hiện nay: nắm vững và tuyên truyền sâu rộng, kịp thời và có hiệu quả đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; cổ vũ thành tựu của công cuộc đổi mới; coi trọng đúng mức việc phát hiện, biểu dương các nhân tố mới, điển hình tiên tiến; tích cực đấu tranh, góp phần ngăn chặn và từng bước đẩy lùi tham nhũng, lãng phí, các tiêu cực và tệ nạn xã hội; phản bác có hiệu quả những thông tin sai trái, thù địch; nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác đào tạo, bồi dưỡng phẩm chất chính trị, trình độ nghiệp vụ, năng lực chuyên môn, đạo đức nghề nghiệp của đội ngũ người làm báo...

Thực hiện tốt quan điểm chỉ đạo và những nhiệm vụ nêu trên, nhanh chóng khắc phục những yếu kém, khuyết điểm mà Nghị quyết đã chỉ ra, báo chí Việt Nam sẽ vượt qua được những thách thức, tiếp tục phát huy truyền thống 84 năm qua của báo chí cách mạng Việt Nam, kế tục xứng đáng di sản báo chí cách mạng mà Bác Hồ kính yêu đã để lại cho những người làm báo hôm nay □

HAI QUAN ĐIỂM, HAI CÁCH TIẾP CẬN ...

(Tiếp theo trang 13)

đích thực của nó. Đối với cán bộ lãnh đạo cấp cục, vụ thuộc các Ban của Chính phủ đôi dư khi sáp nhập về các bộ thì giữ nguyên hàm chức vụ và phụ cấp chức vụ, nhưng không làm quản lý nữa mà chuyển sang làm việc theo chế độ chuyên viên, chuyên gia. Đối với các phó cục, vụ trưởng đôi dư cho giữ nguyên hàm, phụ cấp chức vụ kiêm trưởng phòng nếu đơn vị, tổ chức đó sau khi sáp nhập được tổ chức theo mô hình cục, vụ quản lý đa ngành, đa lĩnh vực, mỗi lĩnh vực được tổ chức thành một phòng.

- Đối với cán bộ, công chức, viên chức đôi dư, tiến hành phân loại, sàng lọc lựa chọn những người đủ tiêu chuẩn cả về phẩm chất đạo đức và trình độ, năng lực chuyên môn nghiệp vụ ở lại làm việc trong bộ đa ngành, còn những người không đủ tiêu chuẩn phải kiên quyết và có chế độ chính sách giải quyết cho họ ra khỏi bộ máy một cách thích hợp, thực hiện chính sách tinh giản biên chế của Chính phủ.

- Khó khăn do thay đổi tâm lý, cách nghĩ, cách làm và phương pháp làm việc trong môi trường tổ chức hoạt động và điều hành giải quyết công việc theo mô hình bộ quản lý đa ngành, đa lĩnh vực.

- Khó khăn về điều kiện cơ sở vật chất, kỹ thuật khi sáp nhập các Ban thuộc Chính phủ vào bộ theo quan điểm tổ chức bộ quản lý đa ngành ở chỗ phải bố trí cho các đơn vị, tổ chức thực hiện chức năng tham mưu tổng hợp và quản lý nhà nước tập trung trong cơ quan bộ. Đây chỉ là khó khăn trước mắt, có thể giải quyết bằng cách chuyển chỗ làm việc của các đơn vị sự nghiệp trực thuộc bộ về trụ sở các Ban thuộc Chính phủ, đồng thời chuyển các đơn vị, tổ chức thực hiện chức năng tham mưu tổng hợp và quản lý nhà nước của các Ban lên cơ quan bộ.

Trên đây là những ưu điểm, thuận lợi, khó khăn của hai quan điểm, hai cách tiếp cận khi sắp xếp các Ban thuộc Chính phủ về bộ để tổ chức bộ quản lý đa ngành, đa lĩnh vực, chúng tôi mạnh dạn trình bày để các nhà quản lý nghiên cứu và bạn đọc tham khảo □